

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

HÀ THỊ HUYỀN

**VẬN DỤNG QUAN ĐIỂM SƯ PHẠM TƯƠNG TÁC
TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 12 Ở CÁC TRƯỜNG
PHỔ THÔNG DÂN TỘC NỘI TRÚ TỈNH ĐIỆN BIÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2020

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

HÀ THỊ HUYỀN

**VẬN DỤNG QUAN ĐIỂM SƯ PHẠM TƯƠNG TÁC
TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 12 Ở CÁC TRƯỜNG
PHỔ THÔNG DÂN TỘC NỘI TRÚ TỈNH ĐIỆN BIÊN**

**Ngành: Lí luận và phương pháp dạy học bộ môn Địa lí
Mã số: 8.14.01.11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Cán bộ hướng dẫn khoa học: TS. Vũ Văn Anh

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn của TS. Vũ Văn Anh. Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn này là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kì công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2020

Tác giả luận văn

Hà Thị Huyền

LỜI CẢM ƠN

Trước hết, tác giả luận văn xin bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc đến TS. Vũ Văn Anh, người đã tận tình chỉ bảo và hướng dẫn tác giả trong suốt quá trình nghiên cứu và thực hiện đề tài luận văn này.

Tác giả luận văn xin chân thành cảm ơn các thầy, cô giáo trong khoa Địa lí, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên; phòng Đào tạo, thư viện Nhà trường đã tạo mọi điều kiện thuận lợi giúp tác giả hoàn thành luận văn này.

Tác giả xin chuyển lời cảm ơn đến Ban giám hiệu, các thầy, cô giáo các trường phổ thông dân tộc nội trú trên địa bàn tỉnh Điện Biên đã tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tác giả thực nghiệm sư phạm và hoàn thành luận văn.

Cuối cùng, tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã chia sẻ những khó khăn, cố vũ, động viên và tạo những điều kiện thuận lợi nhất cho tác giả hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2020

Tác giả luận văn

Hà Thị Huyền

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC BẢNG BIỂU, HÌNH.....	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	2
3. Mục tiêu, nhiệm vụ, giới hạn và phạm vi nghiên cứu	7
4. Quan điểm nghiên cứu.....	8
5. Phương pháp nghiên cứu	10
6. Những đóng góp mới của luận văn.....	11
7. Cấu trúc của luận văn	12
NỘI DUNG	13
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC VẬN DỤNG QUAN ĐIỂM SỰ PHẠM TƯƠNG TÁC TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 12 Ở CÁC TRƯỜNG PHỔ THÔNG	13
1.1. Cơ sở lý luận.....	13
1.1.1. Những vấn đề chung về đổi mới giáo dục phổ thông hiện nay	13
1.1.2. Nội dung cơ bản về sự phạm tương tác	17
1.2. Cơ sở thực tiễn về vận dụng quan điểm sự phạm tương tác trong dạy học ..	24
1.2.1. Mục tiêu, nội dung và cấu trúc chương trình Địa lí lớp 12 - Trung học phổ thông.....	24
1.2.2. Đặc điểm tâm sinh lí và khả năng nhận thức của học sinh lớp 12 - PT dân tộc nội trú.....	27
1.2.3. Thực trạng của việc vận dụng quan điểm sự phạm tương tác trong dạy học Địa lí 12 ở một số trường PT dân tộc nội trú trên địa bàn tỉnh Điện Biên	31
Tiểu kết chương 1	34

Chương 2. VẬN DỤNG QUAN ĐIỂM SỰ PHẠM TƯƠNG TÁC TRONG DẠY HỌC MỘT SỐ BÀI HỌC ĐỊA LÍ 12 Ở TRƯỜNG PHỔ THÔNG DÂN TỘC NỘI TRÚ TỈNH ĐIỆN BIÊN	35
2.1. Nguyên tắc, quy trình của việc vận dụng quan điểm sự phạm tương tác trong dạy học Địa lí 12 ở trường phổ thông dân tộc nội trú tỉnh Điện Biên	35
2.1.1. Nguyên tắc	35
2.1.2. Quy trình tổ chức dạy học Địa lí 12 theo quan điểm sự phạm tương tác....	35
2.2. Các biện pháp vận dụng vào dạy học Địa lí 12 theo quan điểm sự phạm tương tác	38
2.2.1. Sử dụng đa dạng và hiệu quả một số phương pháp dạy học tích cực	38
2.2.2. Sử dụng hiệu quả một số kỹ thuật dạy học tích cực vào giảng dạy Địa Lí.	45
2.2.3. Tăng cường sử dụng các phương tiện trực quan hiệu quả trong dạy học Địa lí 12	49
2.2.4. Tăng cường ứng dụng Công nghệ thông tin (ICT) trong dạy học Địa lí 12.....	51
2.2.5. Đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh môn Địa lí theo định hướng phát triển năng lực	51
2.3. Thiết kế và tổ chức dạy học Địa lí 12 ở một số bài học theo quan điểm sự phạm tương tác	56
2.3.1. Khả năng tổ chức dạy học tương tác qua chương trình Địa lí 12 - THPT ..	56
2.3.2. Thiết kế một số kế hoạch dạy học minh họa	58
Tiểu kết chương 2	77
Chương 3. THỰC NGHIỆM SỰ PHẠM.....	78
3.1. Mục đích thực nghiệm.....	78
3.2. Nhiệm vụ thực nghiệm	78
3.3. Nguyên tắc tiến hành thực nghiệm.....	78
3.4. Quy trình thực nghiệm	79
3.4.1. Nội dung thực nghiệm	79
3.4.2. Chọn đối tượng thực nghiệm	79
3.4.3. Chọn địa bàn, lớp, trường thực nghiệm.....	79
3.4.4. Thời gian thực nghiệm.....	80

3.5. Tổ chức thực nghiệm.....	80
3.6. Kết quả thực nghiệm	81
3.6.1. Ý thức, thái độ học sinh trong tiết dạy thực nghiệm	81
3.6.2. Phân tích kết quả học tập của học sinh nhóm TN và ĐC trước khi chúng tôi tiến hành TNSP, thu được kết quả sau.....	82
3.6.3. Kết quả các trường sau thực nghiệm sư phạm.....	82
3.7. Đánh giá kết quả thực nghiệm.....	86
3.7.1. Đánh giá về mặt định lượng	86
3.7.2. Đánh giá về mặt định tính.....	86
Tiểu kết chương 3	90
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	91
1. Kết luận.....	91
2. Khuyến nghị.....	91
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	93
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Viết đầy đủ
ĐC	Đối chứng
ĐL	Địa lí
GD & ĐT	Giáo dục và đào tạo
GV	Giáo viên
HS	Học sinh
KNTH	Kĩ năng tự học
MTDH	Môi trường dạy học
NL	Năng lực
NXB	Nhà xuất bản
PPDH	Phương pháp dạy học
QĐSPTT	Quan điểm sư phạm tương tác
SGK	Sách giáo khoa
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông
TN	Thực nghiệm
TNSP	Thực nghiệm sư phạm

DANH MỤC BẢNG BIỂU, HÌNH

Bảng:

<i>Bảng 1.1.</i>	So sánh dạy học truyền thống và dạy học tương tác	21
<i>Bảng 1.2.</i>	Phân bố số tiết trong chương trình Địa lí 12	27
<i>Bảng 3.1.</i>	Tên trường, lớp và số học sinh tham gia thực nghiệm sư phạm.....	80
<i>Bảng 3.2.</i>	Danh sách giáo viên dạy thực nghiệm.....	80
<i>Bảng 3.3.</i>	Tổng hợp về thái độ của HS trong tiết dạy thực nghiệm ở 3 trường ở tỉnh Điện Biên.....	81
<i>Bảng 3.4.</i>	Kết quả của HS các trường thực nghiệm trước khi tiến hành TNSP..	82
<i>Bảng 3.5.</i>	Kết quả kiểm tra bài thực nghiệm số 1	83
<i>Bảng 3.6.</i>	Tỉ lệ xếp loại kết quả kiểm tra bài thực nghiệm số 1.....	83
<i>Bảng 3.7.</i>	Kết quả kiểm tra bài thực nghiệm số 2	84
<i>Bảng 3.8.</i>	Tỉ lệ xếp loại kết quả kiểm tra bài thực nghiệm số 2.....	85
<i>Bảng 3.9.</i>	Đánh giá của GV sau thực nghiệm đối với lớp TN về tổ chức dạy học theo quan điểm SPTT trong Môn Địa lí lớp 12	87
<i>Bảng 3.10.</i>	Ý kiến của GV sau giờ dạy thực nghiệm về tính hiệu quả theo sự phạm tương tác	88

Hình:

<i>Hình 1.1.</i>	Khung lý luận dạy học	17
<i>Hình 1.2.</i>	Cấu trúc tương tác trong dạy học.....	22
<i>Hình 3.1.</i>	Biểu đồ thể hiện cơ cấu kết quả kiểm tra bài thực nghiệm số 1	84
<i>Hình 3.2.</i>	Biểu đồ thể hiện cơ cấu kết quả điểm kiểm tra bài thực nghiệm số 2....	85
<i>Hình 3.3.</i>	Biểu đồ đánh giá của GV sau thực nghiệm đối với lớp TN về tổ chức dạy học theo quan điểm SPTT trong Môn Địa lí lớp 12.....	87
<i>Hình 3.4.</i>	Biểu đồ ý kiến của GV sau giờ dạy thực nghiệm về tính hiệu quả theo sự phạm tương tác.....	89

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Giáo dục phổ thông nước ta đang thực hiện bước chuyển từ chương trình giáo dục tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực, nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng, phát triển năng lực của học sinh trong học tập, góp phần nâng cao chất lượng dạy học ở trường phổ thông.

Do đó, nhiệm vụ quan trọng của các môn học trong nhà trường hiện nay nói chung, môn học Địa lí nói riêng cũng phải đổi mới chương trình, đổi mới sách giáo khoa, phương pháp dạy học và kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh, sao cho phát huy được tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học, hướng tới mục tiêu phát triển cho học sinh những năng lực cần thiết của người lao động trong thời đại công nghệ mới, trang bị cho các em hành trang kiến thức và kỹ năng để các em làm chủ bản thân, làm chủ tri thức sẵn sàng hợp tác hội nhập quốc tế trong thời đại của thế kỉ XXI.

Trong môn học Địa lí lớp 12 - THPT, bên cạnh việc cung cấp cho học sinh những kiến thức về địa lí tự nhiên, kinh tế xã hội của Việt Nam. Nhiệm vụ quan trọng hơn là việc phát triển cho học sinh những năng lực cần thiết của người lao động trong thời đại công nghệ mới, là hành trang để các em làm chủ bản thân, làm chủ tri thức sẵn sàng hợp tác hội nhập quốc tế, trong bộ môn phải đổi mới trên nhiều lĩnh vực sao cho phát huy được được tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học. Đồng thời giúp cho các em có thái độ hành vi đúng đắn trước các vấn đề đang đặt ra đối với đất nước và nhân loại.

Vận dụng quan điểm sư phạm tương tác (SPTT) trong dạy học là một hướng tiếp cận dạy học hiện đại, tập trung vào người học, đặc biệt chú trọng tới mối quan hệ tương tác và tương hỗ giữa ba nhân tố: Người dạy, người học và môi trường. Sự tham gia đa dạng của ba tác nhân là nguồn lực của các quan hệ năng động giữa chúng. Đây là yếu tố đặc trưng nhất của sư phạm tương tác.

Với vai trò chủ đạo, người dạy có thể kiểm soát được quá trình dạy học, những tác động đồng bộ tương hỗ tới người học và môi trường sẽ mang lại hiệu quả